

Barnen från Jordbro / Leva i Jordbro

De två första filmerna i Jorbroserien följer under åren 1972-81 barnen i en vanlig svneks skolklass genom grundskolan. Jordbro är ett av de många förortssamhällen som kom till under rekordåren på sextiotalet. Hur är det att växa upp i Jordbro, Sverige? Och vad skall man bli?

Åldersrekommendation:
åk 9 / gymnasiet

En filmhandledning av
Per Forsgren & Karin Persson

En "Ettagluttare" anno 1972 i "Barnen i Jordbro".

Barnen från Jordbro och Leva i Jordbro följer vi barnen i Jordbro på en resa genom sjuttiotalets Sverige. Under sextiotalet gav utvecklingen plats åt nybyggarsamhället, flyttningen från landsbygden in till städerna ökade markant och bostadsområden växte upp på tomma gårdar där ingen människa förut hade bott. Ett av dessa samhällen var Jordbro, hit flyttade unga familjer, lyckliga över att få en egen lägenhet, norrlänningar som fått arbete i storstaden, invandrare från framför allt Finland, Jugoslavien, Grekland och Turkiet. Under sextio- och sjuttiototalen fanns det gott om pengar i den offentliga sektorn och det fanns en dröm om att genom styrning grundad på politiska och ekonomiska beslut förbättra levnadsvilkoren för människorna, idag rustas den offentliga sektorn snabbt ner igen.

★ *Optimismen från sextio- och sjuttiototalen har mynnat ut i många frågor, har vi idag någon kontakt med drömmarna om en ljusare framtid som vävdes på sextio- och sjuttiototalen? Kan vi genom att se på Jordbrofilmerna få perspektiv på vår situation idag, vad känner vi igen oss i, vad har förändrats och vad kan vi idag förändra till det bättre?*

Barnen från Jordbro

Här möter vi eleverna i Lundaskolan för första gången, det är upprop i klass 1 D och fröken Inga-Britt Jones hälsar barnen och föräldrarna välkomna. *Barnen från Jordbro* löper över åren 1972-75 och under filmens gång följer vi barnen och deras föräldrar fram till skolavslutningen i åk 3.

★ *Vänskap och besvikelser, drömmar och vardag. Hur är det att leva och växa upp i Jordbro, ett av de många nya förortssamhällen som byggdes under de s k rekordåren på sextiotalet?*

Skolan igår och idag

I filmen skildras skolans vardag som den kunde se ut på sjuttiotalet. Fröken Inga-Britt säger i början av filmen till barnens föräldrar att skolan ska lära barnen att tala i grupp och att stärka elevernas självförtroende att uttrycka sig. Detta till skillnad från den skola hon själv och barnens föräldrar har gått i, där handlade det mer om att lyssna och läsa.

★ *Hur fungerar det i skolan idag, har den förändrats till det bättre och finns där ett större självförtroende när det gäller att uttrycka sig? Vad kan man göra bättre?*

Slobodan från Jugoslavien kommer ny till klassen, han visar samtidigt stolt och nervös upp en servett han fick med sig som souvenir från planet. När han sedan får frågan om hur han har det i sitt nya land svarar han att han inte trivs och vill åka hem igen, där har han fler kompisar och de bråkar inte så mycket.

★ *Är det lättare att komma som invandrare till Sverige i dag? Hur ställer skolan och klasskamraterna upp för den som kommer ny till klassen från ett annat land eller från en annan del av Sverige?*

Många andra elever i filmen klagar också över att det är så bråkigt i klassen och många har ont i magen. Kenneth springer runt med kniv på rasterna, Peter har fått sin nya skinnjacka sönderriven och nykomlingen Ulrik har ett allvarligt samtal med fröken eftersom han slår tjejnerna i klassen. När Ulrik intervjuas av filmteamet ger han intrycket av att vara en intelligent kille, fast han vill inte bli som sin mamma utan han vill bli någon som är värd någonting. En förälder till en annan pojke i klassen säger att hon vill lära sin son att klappa till. Idag menar många ungdomar som slåss ute på gatorna att

de är ute efter värdighet och respekt.
★ *Väld föder våld är ett känt begrepp, men vad betyder det? Aggressioner är något vi alla har inom oss, att förneka det vore en grov förnekning. Men hur kan vi leva ut våra aggressioner utan att de skadar och förs över till någon annan?*

Mamma, pappa, barn.

I ett avsnitt av filmen leker några av flickorna mamma-pappa-barn med sina dockor, i leken arbetar pappan och mamman är hemma och diskar. När flickorna får frågan hur de ska ha det hemma när de blir stora ser mönstret i många fall likadant ut, mannen är den som arbetar och de själva ska vara hemmafruar.

★ *Har könsrollerna förändrats sedan filmen spelades in och tar sig i så fall också barnens lekar av idag ett annat uttryck? Hur föreställer sig lågstadiebarnen idag sin framtida familj?*

Tommys mamma är ensamstående. Första gången vi möter henne är hon full av optimism. Hon klarar sig bra utan man och hon trivs med sitt arbete trots att det är långa dagar. När vi möter henne ett år senare är hon utarbetad och funderar på att sluta, när hon väl lagt barnen är hon så trött att hon bara vill gråta. Idag är det mycket vanligare med ensamstående föräldrar.

★ *Finns det både för- och nackdelar med att växa upp med en ensamstående förälder eller att pendla mellan två föräldrar?*

Leva i Jordbro

I den andra filmen i Jordbroserien får vi följa barnen i klass D genom mellan- och högstadiet. Lena Andersson, klassens nya fröken, har en dröm om att barnen ska få åka på klassresa till London. Sexualiteten börjar så sakta att vakna, världen ändras i högstadiet och betygshetsen börjar göra sig påmind på allvar inför syokonsultenten och avslutningen i årskurs 9. Vad ska man bli?

Vem bestämmer?

En av mammorna säger i den första filmen att hon inte behöver tänka längre, allt är klart och hon bara är. Tereses pappa säger att han inte har någonting att lära Terese, det gör de

så bra i skolan. När barnen i den första filmen får frågan om vem som det är som bestämmer i världen svarar de att det är några farbröder, ingen svarar att mamma eller pappa är med och bestämmer trots att vi lever i en demokrati, inte ens i Jordbro får de vara med och bestämma för det gör en farbror med skägg.

★ *Beror barnens bild av vem som bestämmer, på skolan eller på ett ointresse från föräldrarnas sida att engagera sig? Vem är det som bestämmer i barnens värld idag, hur kan man göra så att man redan som barn känner att man är med och påverkar åtminstone i det område där man bor?*

I den andra filmen får vi se en farbror som på den tiden hade en hel del att säga till om i Jordbro, Hjalmar Mehr. Det är invigning av den nya motorvägen. En motorväg som Petra tycker är helt onödig, man borde köra med häst och vagn istället. Hjalmar Mehr har på senare tid blivit en symbol när det gäller kritiken av politikernas framfart under sextio- och sjuttioalet då stadsbilden i Stockholm förändrades markant.

När demokratibegreppet tas upp i klassen ger barnen uttryck för en känsla av uppgivenhet, politikerna håller inte vad de lovar utan gör som de vill. Under samma tid pågår även kärnkraftsombildningen och vi får se en bild på en tidning där det står att dollarn översvämmar världen.

★ *Idag talas det mycket om politikerna och marknaden, vem är det som bestämmer idag, har vi mer att säga till om än för tjugo år sedan? När samhällskunskapsläraren på högstadiet försöker få eleverna i klassen att bli medvetna om vilka intressen som styr tidningarna har han det inte lätt, beror detta på hans sätt att lära ut eller beror det på att eleverna redan gett upp om att försöka påverka? Är intresset för medbestämmande något som kommer senare i livet eller måste vi redan från början få vara med och påverka för att känna att våra åsikter är värda någonting?*

Vara rebell - vara sig själv.

Camilla och Ulf är två personligheter som sticker ut i klassen, i den första filmen får vi se Ulf och fröken Inga-

Britt ha en kamp redan vid den första exkursionen, Ulf vill gå sin egen väg hem till skolan och det är något som fröken inte kan acceptera. I slutet på den andra filmen kan vi se att Ulf har kvar sin vilja att gå sin egen väg, två veckor innan skolavslutningen i nian avviker Ulf med sin nye vän långtradarchauffören.

★ *Gör Ulf rätt i att sticka iväg? Hur kommer det att gå för honom, kan han hitta sin egen väg genom livet?*

Camilla tycker att hon tvingas att forma sig efter fröken och klasskamraternas åsikter, hon håller därför envist fast vid sin egen vilja och det hela blir till ett problem i klassen. Gruppträck och hårdnackat motstånd i lästa positioner, stämningen i klassen är upprörd och det är svårt att hitta en lösning på problemet som alla berörda kan acceptera.

★ *Sympatiserar man med någon part i avsnittet om Camilla mot resten av klassen, finns det sätt att lösa problemet? Hur kan man handskas med gruppträcket och samtidigt känna att man inte kör över sig själv?*

Vad ska du bli?

När pojkarna i mellanstadiet får frågan om vad de ska bli svarar några flyg- eller bilmekaniker, en ska bli fotbollsstjärna och tjäna massor av pengar. Pengar är något viktigt redan på mellanstadiet, utan pengar kan man inte ha kul, det är något som även intervjuaren Rainer Hartleb håller med om. När sedan tiden är inne för yrkesval i nian är många skoltrötta, några kommer inte in på sina förstahandsval och Peter vill absolut inte fortsätta att gå i skolan utan vill arbeta på ett bygge. Mona som alltid har haft en vilja att bli lärare ska istället arbeta på Televerket för att sedan läsa på komvux trots att hennes mamma tycker hon gör fel i att hoppa av från skolan.

★ *Är det för tidigt att veta vad man ska göra när man går ut nian? Är betygssystemet ett trubbigt redskap som skiljer ut de skoltrötta eleverna trots att de inte behöver vara mindre begåvade för det?*

Klassens oro för det oförberedda provet är tydlig, detta trots att provet består av repetitionsfrågor. Läraren i samhällskunskap vill veta hur

Och mellanstadiet kom, och högstadiet kom och hur skall livet bli? Ur filmen "Leva i Jordbro".

mycket eleverna kan men för dem handlar det om betygssättning, de har pluggat till proven och redan glömt allt. När samma lärare talar med Petra om betygen säger han att det är viktigare att känna att man verkligen kan någonting än att ha en siffra på ett papper. Petra är besviken för att den fyra med spets hon har fått inte är mer än en fyra på betyget.

★ *Vad är egentligen viktigast och vad värderas mest, det som man verkligen kan eller siffrorna på betyget? Vad vill vi ha av samhället när vi går ut skolan och vad vill samhället ha av oss? Vad är det som förväntas av oss, vad är det vi ska kunna?*

Musiken i filmerna

Filmaren Rainer Hartleb har i båda filmerna valt ett genomgående tema vad gäller musiken, Mänksenssonaten av Beethoven. Stämningen i filmerna påverkas onekligen av valet av musik, det lugna, ensamma pianot färgar känslomässigt bilderna vi ser, de ger oss en viss tolkningsgrund.

★ *Skulle ett annat val av musik få oss att tolka bilderna annorlunda? Diskutera hur valet av musik påverkar och färgar känslan och intrycket av filmerna.*

Jordbroserien

Det som ger Jordbrofilmerna tyngd är att Rainer Hartleb följt barnen under en så lång tid, på detta sätt kan vi få ett perspektiv på både barnens utveckling och den tid de växer upp i, sjuttioalets Sverige.

★ *Hur har samhället förändrats och hur avspeglas denna förändring i filmerna? Hur formas vi av skolan och föräldrar och den tid vi växer upp och lever i?*

Med tanke på detta är det en fördel att ha sett båda filmerna när de tas upp till diskussion i klassen då frågeställningarna från *Barnen från Jordbro* följs upp i *Leva i Jordbro*. För den som vill ta del av hela Jordbroserien finns det ytterligare tre filmer att se och diskutera kring; *Tillbaka till Jordbro* (film 3), *Det var en gång en liten flicka* (film 4) och *En pizza i Jordbro* (film 5). I *Tillbaka till Jordbro* möter vi barnen i tjuogaårsåldern, de är på väg in i yrkeslivet och vuxenlivet. Vad gör de nu, hur har de utvecklats som människor? I *Det var en gång en liten flicka* skildras Monas tid som blivande mamma, samtidigt som barnet växer inom henne berättas om Monas väg från liten flicka till vuxen kvinna. Slutligen sluts cirkeln i *En*

Pizza i Jordbro, här befinner sig barnen i samma ålder som deras föräldrar när den första filmen spelades in. Vad har de gjort likadant som sina föräldrar? Vad har de revolterat emot? Vad i deras uppväxt har haft livsavgörande betydelse? Eller är det så att var och en bara följer en alldeles egen väg genom livet?

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

Barnen från Jordbro, Sverige 1972-75

Leva i Jordbro, Sverige 1996
Inspelad 1975-81

Regi & klippning: Rainer Hartleb
Sv/v foto: Lars Lundgren, **färgfoto:** Staffan Lindqvist

Ljud: Rainer Hartleb, Johnny Ljungberg, Margareta Sourander

Musik: Mänksenssonaten av L.v Beethoven spelad av Cecilia Fredén

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 77 min (Barnen från Jordbro), 90 min (Leva i Jordbro)

Format: Normalbild 1:1,37

Ljudsystem: Stereo

Svartvitt / färg

DISTRIBUTION:

Svenska Filminstitutet, Box 27 126,
102 52 Stockholm
Tel 08-665 11 00, fax 08-661 18 20